

Yttrande över remiss från Länsstyrelsen i Hallands län gällande förändrad recipientkontroll i kontrollprogram för Södra Cell Värö i Varbergs kommun

Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har tagit del av dokumentationen i ärendet om förändringar i recipientkontrollprogrammet för Södra Cell Värö (SCV) och anser att det finns flertalet frågetecken i anmälan som behöver utredas ytterligare innan en eventuell förändring av programmet kan ske. Det finns dessutom behov av kompletteringar i anmälan som bör göras för att klargöra syftena med förändringarna och hur dessa skulle bidra till att utveckla recipientkontrollen och kunna ge svar på hur utsläpp av processvatten påverkar omgivande miljö och dess organismer.

SCV har bedrivit produktion av pappersmassa under lång tid och gradvis ökat sin massaproduktion. Fram till år 2025 förväntas SCV nå tillståndsgivna 850 kton/år, en fördubbling av massaproduktionen sedan år 2016. För att undersöka hur SCV:s verksamhet påverkar omgivande miljö och dess organismer anser SLU att det är angeläget att undersökningarna inom recipientkontrollen utformas med långsiktigt perspektiv och möjliggör analyser och jämförelser av både nutidens insamlade data och historiska data. SLU ställer sig även frågande till hanteringen av ärendet om förändringar av recipientkontrollprogrammet och den korta tidsrymden från anmälningstillfälle (25 maj) från SCV till planerad förändring av programmet (sommaren 2022).

Den stora förändringen i recipientkontrollprogrammet som föreslås i SCV:s ansökan gäller momentet för övervakning av fisk och fisksamhället i recipientområdet för utsläpp av processvatten. SCV:s förslag är att omgående avsluta trålningsundersökningarna inom programmet och ersätta studierna med fysiologiska undersökningar på en enskild fiskart. Trålningsundersökningarna syftar till att övervaka bestånd och fisksamhällen i recipienten och avgöra hur fisken påverkas av SCV:s verksamhetsutövning som genererar utsläpp av processvatten. Fysiologiska studier genomförs för att undersöka hälsotillstånd och miljögiftsbelastning hos fisk och därmed avgöra hur mycket av utsläppsämnen i

processvattnet som upptas av enskilda fiskarter. Då dessa två undersökningstyper inte uppfyller samma syfte anser SLU att de inte går att likställa med varandra. För att uppfylla en fullgod recipientkontroll gällande kustlevande fisk vill SLU betona att fysiologiska studier på en enskild fiskart inte kan ersätta trålningsundersökningarna, som undersöker fisksamhällena i recipienten.

Skulle förslaget att helt avsluta trålningsundersökningarna inom programmet gå igenom skulle detta även medför att en lång provfiskeserie med värdefull standardiserad provfiskedata upphör. Detta skulle innebära att övervakningen av fisksamhället i recipientområdet slutar att existera och SCV skulle då förlora möjligheten att kunna redovisa hur deras verksamhet påverkar fiskbestånden i närområdet. Det bör i sammanhanget nämnas att processvattnet från pappers- och massaindustrier historiskt sett har haft en betydande negativ påverkan på fisk, en påverkan som dock har minskat betydligt genom utveckling av mindre miljöpåverkande processer. Detta kan SCV idag visa genom resultat från övervakningsprogrammet, som även myndigheter och allmänhet kan ta del av. SLU är generellt sett positivt till att SCV gör en översyn av recipientkontrollen och utvärderar programmet för att uppnå syftena med recipientkontrollen så ändamålsenligt och djuretiskt som möjligt. SLU instämmer med SCV om att trålningsundersökningarna kan ha en negativ inverkan på biologisk mångfald och mångfalden av livsmiljöer i trålade områden. Denna insikt har funnits under en längre tid och frågan har diskuterats fortlöpande mellan SCV och SLU. SLU har tidigare på uppdrag av SCV utvärderat trålningsundersökningarna för att avgöra om ansträngningarna i trålfisket kan minska och ändå bibehålla data av hög kvalitet. Resultatet av utvärderingen visade att det är fullt möjligt att minska antalet tråldrag i undersökningarna, från fem dagars trålningar till tre dagar, och därmed reducera de skador som trålfisket kan ge upphov till.

Ett vanligt tillvägagångssätt vid revideringsarbeten av miljökontrollprogram och särskilt när en enskild undersökning föreslås utgå och ersättas av annan, är att under några år utföra undersökningarna parallellt medan funktionen av de nya metoderna utvärderas. På detta sätt säkerställs att övervakningen utförs som tidigare och genererar analyserbar data för miljökontroll, samtidigt som det ges möjlighet att utveckla den nya undersökningsmetodiken och säkerställa att de nya metoderna fungerar. Detta är att praktisera försiktighetsprincipen och det riskeras inte att uppstå kunskapsluckor i övervakningsdata.

Vad gäller förslaget från SCV att införa fysiologiska studier av fisk i recipientkontrollprogrammet anser SLU att det behövs flertalet kompletterande uppgifter i anmälan för hur provtagningen ska genomföras. I anmälan står att undersökningarna ska genomföras på sandskådada, men att skrubbskådada kan användas om tillräckligt antal erhålls vid provfiske.

- Vilket provfiske hänvisar SCV till att insamlingarna ska göras ifrån när trålningarna tas bort från recipientkontrollprogrammet? Finns det planer på att införa standardiserat provfiske i programmet eller ska fisken för

fysiologisk provtagning insamlas utan att registrera fångstdata enligt standard?

- Det behöver också förtydligas att sandskägda inte ingår i det nationella övervakningsprogrammet för fiskhälsa och att det därmed inte finns någon framtagen metodik eller något historiskt referensmaterial för jämförelser med opåverkade områden.
- Vilka lokaler avses i beskrivningen för fysiologiska provtagningar i anmälan? Det saknas även uppgifter om storleksintervall (åldersstruktur) för fisken som ska ingå i provtagningarna, en viktig parameter för att undersöka bioackumulation.
- Hur kommer SCV att hantera upplägget av de fysiologiska studierna på fisk om förekomsten av sandskägda och skrubbskägda varierar mycket mellan år? Går det att standardisera studierna och göra data jämförbara om olika arter väljs för olika år?

Även om fysiologiska studier på enskilda fiskarter inte bör ersätta undersökningar på fisksamhället anser dock SLU att fysiologiska studier kan komplettera befintliga trålningsundersökningar, och därmed förbättra recipientkontrollen för att undersöka fisk på både bestånds- och individnivå. Som SCV skriver i sin anmälan har deras systerbruk i Mörrum och Mönsterås fysiologiska undersökningar i sina kontrollprogram. Inom åtminstone recipientkontrollen vid Södra Cell Mönsterås rymms både fysiologiska studier genom undersökningar av skrubbskägda samt beståndsövervakning genom standardiserade nätprovfisken, metoden som tillämpas vid provfiske på östkusten.

Beslut om detta yttrande har på rektors uppdrag fattats av prodekan Sara Hallin efter föredragning av koordinatör Linda Ferngren. Innehållet har utarbetats av miljöanalytiker Anders Adill, miljöanalytiker Noora Mustamäki, miljöanalytiker Karin Thompson-Svanfeldt samt forskare Andreas Bryhn vid institutionen för akvatiska resurser.

Sara Hallin

Linda Ferngren